

KRISTUS YRA KAŽKAS, KAS MAN NUTINKA DABAR

Luigi Giussani knygos „Krikščionybės iššūkio ištakos“ pristatymas, 2012 sausio 25.

Milano Arcimboldi teatras, transliacija visoje Italijoje. Kun. Julian Carron

Sveikinu visus, ypač valstybės ir bažnyčios asmenis, dalyvaujančius šiame renginyje, taip pat daugybę draugų, esančių čia ir prisijungusių kituose miestuose. Dėkoju leidyklos Rizzoli atstovams, P. Zaninoni ir O. Di Brizzi.

Pasirinkome šitokį būdą, kad kartu tęstume „Bendruomenės mokyklos“ kelią. Po „Religinio jausmo“ šiomet imsime knygos „Krikščionybės iššūkio ištakos“ – antrosios trilogijos dalies, kurią mums paliko kun.Giussani.

„Atėjo Žmogus, jaunas Žmogus, gimęs tam tikroje šalyje, tam tikroje pasaulio vietoje, tiksliai nusakomoje geografiškai, Nazarete. Kai nuvyksti į Šventąją Žemę, į tą miestelį, ir įeini į tą tamsoką trobelę, kurioje yra įrašas su įspausu sakiniu: „*Verbum hic caro factum est*“ („Dievo Paslaptis čia tapo kūnu), perbėga šiurpuliai“.

Giesmė *Et incarnatus est* iš Mocarto Didžiųjų Mišių yra „stipriausia ir įtaigiausia, paprasčiausia ir didingiausia žmogaus, atpažįstančio Kristų, išraiška. Išgelbėjimas yra Esatis: čia slypi Mocarto katalikiškos širdies, jo širdies, mylinčios Kristų, džiaugsmo versmė, meilės versmė“.

Et incarnatus est, sako kun.Giussani, „yra tyros būsenos giesmė, kai visi žmogaus siekiai ištirpsta pradiniame skaidrume, visiškame matančio ir atpažįstančio žvilgsnio skaistume. „*Et incarnatus est*“: tai tuo pat metu stebėjimas ir prašymas, ramybės ir džiaugsmo šaltinis, gimstantis iš nuostabos širdyje, kai išsipildo jos laukimas, kai įvyksta stebuklas ir atsakoma į jos prašymą.

O kad ir mes galėtume kaip Mocartas su tokiu pat paprastumu ir intensyvumu stebėti gailestingumo ir atleidimo istorijos pradžia pasaulyje, ir atsigerti iš Marijos „Taip“ versmės!

Ši nuostabi giesmė mums padeda susikaupti dėkingumo tylai, kad širdyje galėtų gimti, pasirodyti „taip“ gėlė. Taip kaip įvyko Dievo Motinai, merginai iš Nazareto, žvelgiant į Kūdiki, gimusi iš jos pačios: beribis ryšys užpildė jos širdį ir laiką.

Jei religinis Mocarto muzikos intensyvumas (genialumas, kuris yra Dvasios dovana) įsiskverbtų į mūsų širdį, apimtų mūsų gyvenimą ir visus jo neramumus, prieštaravimus bei vargus, taptų gražus kaip jo muzika“.

Ką dar galime padaryti, pradėdami šį susitikimą, jei ne pasiklausyti šios giemės kaip stebėjimo ir prašymo?

Et incarnatus est

Sunku būtų rasti kitą meninę išraišką, kuri geriau nei *Et incarnatus est* atskleistų, kaip sako Eliot, kad „atėjo akimirka laike ir laiko akimirka,/ Akimirka ne už laiko ribų, bet laike, kurį vadiname istorija: perkertanti, padalijanti laiko pasaulį akimirka laike, bet panaši į laiko akimirką,/ Akimirka laike, bet laikas buvo sukurtas būtent tą akimirką: nes be prasmės nėra laiko, o ta laiko akimirka suteikė prasmę“.

Priešais tokį įvykį, Dievą tapusį kūnu, kuris išreiškia visą Dievo aistrą, pripildytą švelnumo žmogui, negalime kartu su psalmistu nesakyti: „Kas yra žmogus, Viešpatie, kad jį atsimeni, kas yra mirtingasis, kad juo rūpiniesi?“ Niekas: šiaudas, kurį nuneša vėjo gūsis. O vis dėlto Tu tapai žmogumi dėl kiekvieno iš mūsų. Kas bent akimirką yra paprastas ir įsileidžia krikščioniškąją žinią, negali išvengti tokio pat sukrėtimo, kokį pajuto savyje Elzbieta, kai ją aplankė Marija, nešiojusi Jėzų savo įsčiose. „Vos tik Elzbieta išgirdo Marijos sveikinimą, jos įsčiose šoktelėjo kūdikis“.

Mums taip pat šiandien šitaip atsitinka. Mums, varguoliams, žinia apie Dievą, tapusį kūnu, skelbiama šiandien. Nebesame palikti vieni savo menkumui. Tokiu sąmyšio metu, kai daugelis eina apgraištomis tamsoje, mums duota šios žinios malonė. Kas netrokšta kiekvieną savo gyvenimo akimirką išgyventi su tokiu neapsakomu susijaudinimu, gimusiu iš Jo esaties?

Tačiau ar tai tikrai įmanoma?

1. Iššūkis šių dienų žmogui

„Ar išsilavinęs žmogus, šių dienų europietis, gali tikėti, iš tiesų tikėti Dievo sūnaus, Jėzaus Kristaus dieviškumu?“. Šis Dostojevskio sakinytis apibendrina iššūkį, kuris šiandien metamas tikėjimui Jezumi Kristumi. Šis iššūkis nėra neapibrėžtas, nekelia

klausimo, ar įmanoma apskritai tikėti Kristumi. Esminis rusų rašytojo klausimo aspektas yra nuoroda į tikslų kontekstą: šiuos laikus. Jis skirtas labai konkretaus tipo žmogui: kultūriškai susiformavusiam individui, kuris nevengia panaudoti savo proto ir visų jo galimybių, kaip laisvės poreikio ir kaip sugebėjimo mylėti. Tikriaus sakant, žmogui, kuris neneigia nieko iš savo žmogiškumo. Žmogui, kurio užnugaryje yra kultūrinė istorija, įpareigojantis paveldas, kuriam įtaką daro prasismelkiantis racionalizmas, spontaniškas pasitikėjimas mokslo metodu bei įtarumas dėl visko, kas protui pasirodo nepamatuojama. Ar žmogui, kuriam būdingi tokie bruožai, šiandien įmanoma tikėti visu tuo, ką apie save pasakė Kristus?

Kitaip tariant, ar tikėjimas dar gali pagauti, t.y. sužavėti, patraukti, įtinkinti mūsų laikų žmones?

Tačiau šitas klausimas nėra skirtas vien tiems, kas dar nesusitikio Kristaus, jis skirtas ir mums, kuriems, nors ir susitikusiems prieš daugelį metų, Kristus lieka tolimas širdžiai, kaip primena kun.Giussani 1982-aisiais: „Jūs suaugote: įgijote žmogiškų įgūdžių savo profesijoje“, bet „jaučiamas tarsi atstumas nuo Kristaus (ypač palyginus su jausmais prieš daugelį metų, su tam tikromis aplinkybėmis prieš daugelį metų). Lieka atstumas nuo Kristaus, išskyrus kai kuriuos momentus. Turiu omeny, kad esate atitolę nuo Kristaus, išskyrus kai susikaupiate maldai; esate atitolę nuo Kristaus, išskyrus kai, tarkime, imatės darbų Jo vardu, Bažnyčios vardu ar judėjimo vardu. Tarsi Kristus būtų toli nuo širdies. Su italų renesanso poetu galėtume pasakyti: „Visai kitais rūpesčiais susirūpinusi“ mūsų širdis lieka atskirta, tikriaus sakant, Kristus lieka atskirtas nuo širdies, išskyrus tam tikrus darbo momentus (maldos metą ar metą, kuris reikalauja įsitraukimo, kai vyksta svarbus susitikimas, kai reikia vesti Bendruomenės mokyklą ir pan.).

Šis Kristaus nutolimas nuo širdies, išskyrus tas akimirkas, kai atrodo, kad veikia Jo esatis, sukuria ir kitą atitolimą, kuris atsiskleidžia, kai imate varžytis vieni kitų (kalbu taip pat ir apie vyrus ir žmonas), kai jaučiate abipusį nepatogumą. Atstumas nuo Kristaus atitolina esminius vieno širdies aspektus nuo esminių kito širdies aspektų, išskyrus bendrus reikalus (rūpinimąsi namais, vaikų prižiūrą ir t.t.). Santykis išlieka, be jokios abejonės išlieka abipusis santykis, bet jis remiasi vien veiksmiais, darbais,

bendrais patinkančiais gestais. Tačiau kai imatės bendro veiksmo, jis pamažu (daugiau ar mažiau) atbukina jūsų žvilgsnį ir jūsų jausmus“.

Neseniai vienas draugas atkreipė dėmesį, kad tai nėra susiję vien su praeitimi: „Po daugybės susitikimų, tiek bendruomenėje, tiek asmeninių, paskutiniu metu supratau štai ką: „Tikrovė yra pozityvi“ nuo pat Metų pradžios tapo jungiančia gija, kuri paskui pasitvirtino skrajutėje apie krizę kaip dabar išgyvenamos situacijos įvertinimas, skirtas visiems. Tačiau iškyla pavojus, kad jis liks tuščias, ne nesuprastas, bet nesuteikiantis egzistencinio tikrumo. Kartais jaučiu tokį nepatogumą: mūsų veiksmai pilni triumfavimo, kuris mus atitraukia nuo egzistavimo be vilties tragiškumo. Mes [dažnai] nesame tikri eidami šituo keliu ir susidurdami su tikrove tokia, kokia ji yra. Mes sutinkame su tokiu vertimu, jį suprantame, bet nesame įsitikinę, nesame iš tiesų prisirišę prie savo gyvenimo tiesos“. Pakanka paklausti daugelio iš mūsų reakcijų išgirdus teiginį, kad tikrovė yra pozityvi, kad suprastume, kaip paplitęs toks vertinimas.

Visi žinome, kiek kelio dar reikia nueiti, kad nugalėtume atstumą, kurio laikomės nuo esančio Kristaus įvykio. Todėl klausimas, kurį ką tik sau uždavėme, mums tampa itin dramatiškas: ar tikėjimas tikrai gali nugalėti tą atstumą ir įsišaknyti mumyse?

Vienoje konferencijoje, įvykusioje 1996-aisiais, tuometinis kardinolas Ratzingeris atsakė, kad tikėjimas dar gali „susilaukti sėkmės“, „nes atitinka žmogaus prigimtį. Žmoguje glūdi nenuslopinamas ilgesingas begalybės siekis“. Šiais žodžiais mums taip pat nurodo būtiną sąlygą: krikščionybei reikia susitikti žmogiškumą, virpantį kiekviename iš mūsų, kad galėtų atkleisti visą savo pajėgumą, visą savo tiesą.

Knyga, kurią pristatome, stengiasi paaiškinti tokią formuluotę, kad atsakytų neišvengiamam pagrįstumo reikalavimui.

Kun. Giussani nagrinėja šį klausimą nuo pat pratarmės: „Knygoje „Krikščionybės iššūkio ištakos“ mėginu aprašyti apaštalų tikėjimo ištakas. Joje norėjau pateikti įrodymą, kuriuo remdamasis žmogus gali tikėti Kristų: jo žmogiškus ir išmintingus poreikius visiškai atitinka žmogaus Jėzaus iš Nazareto įvykis. Taigi bandžiau parodyti išmintingumo, per kurį prisirišama prie Kristaus, akivaizdumą ir kaip ta susitikimo su jo žmogiškumu patirtis žmogų skatina kelti svarbų jo dieviškumo klausimą. Tai, kas leidžia

augti, kas ugdo mąstyseną, nėra abstraktūs samprotavimai – tai pasiektos ir išsakytos tiesos momento aptikimas žmogiškume. Tai svarbus metodo, nusakančio perėjimą nuo religinio jausmo prie tikėjimo, pokytis: tai nebėra ieškojimas su daugybe nežinomųjų, bet žmonijos istorijoje įvykęs faktas – staigmena“.

Kad geriau suprastume tokios formuluotės naujumą, būtina suvokti štai ką: ne abstraktūs samprotavimai ugdo protą ir moko atpažinti Kristų, bet atitikimas tarp žmogaus ir Kristaus, kuris išsipildo tikrame, istoriniame, dabartiniame susitikime; atitikimas, kuris pagrindžia patį tikėjimą. Tai supaprastina tikėjimo kelią. Pakanka susitikimo, kuriame aptinkamas atitikimas. Būtent tada, kai toks susitikimas neįvyksta (iš vienos pusės dėl krikščionybės susiaurinimo iki kalbos, doktrinos ar moralės, iš kitos – dėl žmogiškumo sumenkinimo kaip to pasekmės), žmogus ir Kristus sugretinami, tarp jų išrausiamą gili susvetimėjimo vaga (tai palyginimas, kuris mus pasiekia per modernumą) – atitolimas.

Šiuo pastebėjimu kun.Giussani mus kviečia saugotis didžiausio pavojaus, koks mums gali grėsti pradedant šių metų Bendruomenės mokyklos darbą. Kas sudaro šį pavojų? Didžiajai daugumai mūsų „Krikščionybės iššūkio ištakos“ yra žinoma knyga. Todėl dar didesnė pagunda nei bet kada manyti, kad viską jau žinome. Tokiu būdu labai lengvai gali neatsilaikyti ir sumenkinti krikščionybę iki „doktrinos“. Dažniausiai tikimės naujovės iš permainų, kai užsiimame ar skaitome kitokius nei visada dalykus. Tačiau naujumas ateina ne per pasikeitimą (darbo, vyro ar žmonos), bet kai įvyksta tai, ko trokštame. Nėra didesnio įvykio už tą, kuriame atrandame atitikimą savo širdies poreikiams. Tik toks įvykis gali nugalėti Kristaus atitolimą nuo širdies.

Jei Kristus kaskart nepasirodo kaip įvykis, kuo daugiau praeina laiko, tuo labiau mummyse įsigali „tapimo suaugusiais dviprasmybė“, apie kurią kalba kun.Giussani: „Tiesą sakant, tai, ką gavome, taip nusėda, kad net jei ir duoda vaisių, mūsų širdis, pati širdis, tikrąja šio žodžio prasme, su Kristumi tarsi jaučiasi nejaukiai, tarsi praeina tas familiarumas, kurį pajutome, net jei gana sentimentalai, kaip būdinga amžiui, tam tikru mūsų būties momentu. Šitoks drovėjimasis yra Jo atitolimas, tarsi Jo nebuvimas, esatis, kuri nepaveikia širdies. Veiksmuose ne, veiksmus gali paveikti (einame į bažnyčią,

„darome“ judėjimą, pasakome naktinę malda, skaitome Bendruomenės mokyklą, įsitraukiame į karitatyvinę veiklą, tai šen, tai ten dirbame grupelėmis, netgi griebiamės, tiesiog kimbame į politiką). Veiksmų netrūksta: veiksmus, daugelį veikmų paveikia, o širdį? O širdies ne!“.

Vadinasi, tikrasis klausimas yra: ko reikia, kad taptų kaip įmanoma aiškesnis Kristaus atitikimo širdžiai atpažinimas, t.y. kad realizuotųsi krikščioniškoji patirtis?

2. Švelnumo ir aistros kupinas savęs suvokimas

Jau nuo pat pirmos knygos, kurioje atsiskleidžia kun.Giussani pozicijos ir metodo genialumas, pastraipos tampa aišku, kad kun.Giussani puikiai suvokia, kokios sąlygos yra būtinos, kad patirtume tokį atitikimą. „Nebūtų įmanoma kaip reikiant suvokti, ką reiškia Jėzus Kristus, prieš tai gerai neperpratus dinamizmo, kuris žmogų daro žmogumi, pobūdžio. Iš tiesų Kristus – lyg atsakymas į tai, kas esu „aš“, ir tik atidus bei švelnumo ir aistros kupinas savęs suvokimas galės mane atverti ir parengti Kristų atpažinti, Juo žavėtis, Jam dėkoti, Juo gyventi. Jei tokios sąmonės [dėl to, kas esu] nebus, Jėzaus Kristaus vardas tereikš paprastą vardą“. Taigi, tam, kad žmogus galėtų visiškai suvokti, ką reiškia Jėzus Kristus, reikia, kad kiekvienas iš mūsų žvelgtume į Jį su visu savo žmogiškumu. Be tokio žmogiškumo, be atidaus, švelnumo bei aistros kupino savęs suvokimo bus neįmanoma atpažinti Kristaus. Priežastis labai paprasta: Kristus yra atsakymas į tai, kas esu aš; todėl nesuvokiant savęs, net ir Jėzaus Kristaus vardas galiausiai tampa paprastu vardu.

Sunku rasti didesnę asmens įvertinimą už tą, kurį pasiūlė krikščionybė. Kristus neketina į asmens gyvenimą įsliūkinti nepastebėtas, tarsi pasinaudodamas išsiblaškimu: Jis nori į žmogaus gyvenimą patekti per pagrindines duris, t.y. pereidamas jo žmogiškumą, visiškai sąmoningą ir sudarytą iš proto bei laisvės žmogiškumą. Kristus leidžiasi vertinamas pagal žmogui įgimtą kriterijų – širdį. Neatlikus tokio palyginimo negali būti krikščioniškosios patirties, o krikščionybė nebegali susilaukti jokio pasisekimo. Amerikiečių teologas Reinhold Niebuhr aiškiai įvardino priežastį: „Niekas nėra taip neįtikima kaip atsakymas į neužduotą klausimą“.

Jei žmogaus prigimtinė struktūra skirta atpažinti Kristų, kodėl iškyla problemų? Kas apsunkina šį atpažinimą? Bėda ta, kad mūsų prigimtinė struktūra dažnai palaidojama po visuomenės ir istorijos įtakos nuosėdomis, kurios sumenkina mūsų pirminius poreikius. Žmogui, kuris nepažadinas iš stingulio, neišlaisvinamas iš savo matų, iš kontekstu atskiestos ar susiaurintos savo poreikių versijos, bus visaip kludoma, jis bus stabdomas aptikti atitikimą, leidžiantį atpažinti Kristų.

Tokį susiaurinimą savyje galime atpažinti iš nepatogumo, kurį jaučiame susidurdami su „dešimtu raupsuotuoju“ ar su Kristaus reakcija į bedžiūgaujančius mokinius dėl pasisekusios misijos: mes taip pat pasitenkiname išgijimu kaip kiti devyni raupsuotieji, ar sėkme kaip mokiniai. Daugiau mums nieko nebereikia. Šitaip širdis lieka toli nuo Kristaus.

Tokiai žmogaus būties situacijai, sąlygotai ir istorinių priežasčių, negali atsakyti krikščionybė, susiaurinta iki kalbos, tuo labiau iki etikos. Tačiau tai kartu yra ir didžiulė galimybė, kurią susiklosčiusi situacija siūlo krikščionybei: suvokti, kad joks susiaurintas jos variantas negali atsakyti dabartiniams žmogaus poreikiams. Tam, kad suprastume moralios ir religingos asmenybės vertę, mumyse turi būti gyvas žmogiškasis genialumas, t.y. „pradinis dvasios atsivėrimas; pradinė atvirumo ir priklausomumo, o ne savipakankamumo pozicija“. Tik tokia krikščionybė, kuri pateikia save žmogui, atsižvelgdama į savo – įvykio istorijoje – prigimtį, gali išjudinti žmogiškumą, leidžiantį žmogui ją atpažinti, nubraukdama tas apnašas, kuriomis jis nuolat pasidengia.

3. Krikščionybė – faktas

F.Mauriac savo kūrinyje „Jėzaus gyvenimas“ aprašo pirmąjį kartą, kai pasaulio scenoje pasirodė ta esatis, kuri iškart iškilo tarsi „problema“ ir nuo pat tada iki šios dienos drebina istoriją: „Po keturiasdešimties pasininko ir kontempliacijos dienų, štai jis sugrįžta į krikšto vietą. Iš anksto žinojo, kokiam susitikimui: „Štai Dievo Avinėlis!“ - tarė pranašas, matydamas, kaip jis prisiartina (pusbalsiu, žinoma...). Šįkart su juo buvo du jo mokiniai. Jie pažvelgė į Kristų, ir to žvilgsnio pakako: nusekė juo iki pat tos vietos, kur jis gyveno. Vienas iš tų dviejų buvo Andriejus, Simono brolis; kitas – Jonas,

Zebediejaus sūnus: „Jėzus, į jį pažvelgęs, pamilo...“. Buvo galima nujausti tai, kas parašyta apie jauną turtuolį, kuriam teko atsitraukti liūdnam. Ką padarė Jėzus, kad juos išlaikytų prie savęs? „Pamatęs juos sekančius, paklausė: „Ko ieškote?“. Jie atsakė: „Rabi, kur gyvenimi?“. Jis tarė: „Ateikite ir pamatysite“. Tada jiedu nuėjo, pamatė, kur jis gyvena, ir tą dieną praleido pas jį. Tai buvo apie dešimtą valandą“.

Paklauskime savęs: kaip Jonas ir Andriejus galėjo būti taip akimirksniu „užkariauti“, kad net pripažintų sutikę Mesiją? „Atrodytų, taip paprastai viskas įvyko, o toks neproporcingas jūdvių tikrumas. Jei šis faktas įvyko, vadinasi, - sako kun.Giussani, - atpažinti tą žmogų, kas buvo tas žmogus, ne iki galo ir detalai, bet suvokti jo unikalią ir neprilygstamą („dievišką“) vertę turėjo būti paprasta. Kodėl buvo paprasta jį atpažinti? Dėl nepalyginamo *išskirtinumo*“.

Ką reiškia „išskirtinis“? Kada galime apibrėžti kokį dalyką kaip „išskirtinį“? „Kai atitinka pirminius širdies lūkesčius, net jei jie atrodo gana painūs ir migloti“, kaip tada, kai matome išskirtinį kalnų peizažą ar moters grožį, ar veiksmą, kurpiną švelnumo ir artimo meilės: paprasta atpažinti dėl nugalincio patrauklumo. Kai „išstinka“ būtent toks išskirtinumas, pažadinama žmogaus pirminė patirtis, net jei atrodo gana paini ir miglota, tam, kad šitaip pažadinta, galėtų įvertinti patį išskirtinumą.

Kaip galime apibūdinti čia aprašytą reiškinį?

„Krikščionybė yra įvykis. Joks kitas žodis nenurodo jos prigimties: nei žodis įstatymas, nei žodžiai ideologija, koncepcija ar projektas. Krikščionybė nėra religinė doktrina, moralinių įstatymų rinkinys, ritualų visuma. Krikščionybė yra faktas, įvykis: visa kita yra pasekmė“. Todėl žodis „įvykis“ yra esminis: „Jis nurodo Dievo pasirinktą ir panaudotą būdą žmogui išgelbėti: Dievas tapo žmogumi penkiolikos – septyniolikos metų merginos, vardu Marija, iščiose, „iščiose – mūsų troškimo buveinėje“, kaip sako Dantė. *Būdas*, kuriuo Dievas užmezgė su mumis ryšį, kad mus išgelbėtų, yra *įvykis*, ne mintis ar religinis nusiteikimas“.

Tačiau, dėmesio, prieš tęsdamas, noriu užbėgti už akių pagundai, kuri mums gali iškilti. Vien dėl to, kaip dažnai kun.Giussani mums tai sakė, niekas iš mūsų nebepaneigtų, kad krikščionybė yra įvykis. Bet dažnai mes susiauriname įvykį iki kažko,

kas praėjo, ar tai būtų krikščionybės istorijos pradžia prieš du tūkstančius metų, ar mūsų asmeninio susitikimo akimirka, arba apskritai jį sumenkiname iki abstrakčios kategorijos. Tačiau krikščionybė, susiaurinta vien iki praeities fakto ar kategorijos, dabartyje tampa tiesiog etika. Kaip būna, kai baigiasi meilės tarp dviejų žmonių įvykis, lieka tik darbai ir užduotys. Žavesys lieka užnugaryje, o atstumas tarp jų dviejų auga.

Ką tuomet reiškia, kad krikščionybės, taip kaip įsimylėjimo, prigimtis yra įvykis? Pats kun.Giussani mums atsakė praėjusių Velykų plakato žodžiais: „Įvykis nenurodo tik kažko, kas įvyko ir nuo ko viskas prasidėjo, bet tai, kas pažadina dabartį, apibrėžia dabartį, suteikia turinį dabarčiai, padaro įmanomą dabartį. Tai, ką žinome, ar tai, ką turime, tampa patirtimi, jeigu tai, ką žinome ir ką turime, yra kažkas, kas mums duodama dabar: yra ranka, kuri tai mums duoda dabar, yra veidas, kuris pasirodo dabar, esama kraujo, kuris teka dabar, yra prisikėlimas, kuris vyksta dabar. Už šio „dabar“ nėra nieko! Mūsų „aš“ gali išjudinti, sujaudinti [ir sužavėti], tai yra pakeisti, tik vienalaikis įvykis. Kristus yra kažkas, kas įvyksta mano gyvenime“. Jei palygintume, kaip dažniausiai mes kalbame apie krikščionybę ir kaip ją apibrėžia kun.Giussani, pastebėtume atotrūkį, sukeltą to fakto, kad tai laikome savaime suprantama, jau žinoma, pamatytume, kaip nesąmoningai patys ją susiauriname. „Tuomet tam, kad tai, ką žinome, Kristus, visos kalbos apie Kristų taptų patirtimi, reikia, kad būtų dabartis, kuri mus provokuoja ir sukrečia: tai tokia dabartis kaip Andriejaus ir Jono atveju, krikščionybė, Kristus yra būtent tai, kas atsitiko Andriejui ir Jonui, kai jie jį sekė; įsivaizduokite, kai jis atsisuko ir kaip jie buvo nustebinti! Ir kai nuėjo į jo namus... Ir visuomet yra taip iki dabar, iki šios akimirkos!

Be tokio vienalaikiškumo nėra augimo, o įvykis nutolsta praeityje, prasmegdamas vis gilyn laike. Šitokiu būdu bėgantys metai neužpildo duobės, kuri širdį atitolina nuo Kristaus, o ją tik pagilina.

Kun.Giussani mums liudijo apie visai kitokią patirtį ir kuo daugiau praeidavo metų, tuo stipriau: „Susidūrimas su kitokiu žmogiškumu *ateina pirmiausia* ne tik pačioje pradžioje, bet kiekvieną akimirką po pradžios: po vienerių ar dvidešimties metų. Pradžios reiškiniui – susidūrimui su kitokiu žmogiškumu ir nuostabai, kuri iš to gimsta –

lemta tapti *kiekvienos augimo akimirkos pradiniu ir originaliu reiškiniu*. Nes negali būti augimo, jei tas pradinis susidūrimas nepasikartoja, t.y. jei įvykis netampa vienalaikis. Arba atsinaujina, arba niekas nevyksta, iškart plėtojamoms to įvykio teorijos [taip tampa kategorija] ir apgraibomis ieškoma pakaitalų. Tam, kas iš tiesų yra to skirtingumo ištakos. Vadinasi, jei vėl neįvyksta ir neatsinaujina tai, kas įvyko pradžioje, nėra tęstinumo: jei nesusiduri su naujo žmogiškumo tikrove, negali suprasti, kas tau įvyko tada. Tik jei įvykis iš naujo įvyksta dabar, nušviečiamas ir pagilinamas pradinio įvykio suvokimas, tokiu būdu atsiranda tęstinumas, augimas“.

Kun.Giussani užbaigia: „Todėl to, kas įvyko pradžioje, tąsa galima tik dėl nuolat naujo ir nustebinančio tarsi pirmą kartą susidūrimo malonės. Kitaip vietoj tokios nuostabos įsigali manymas, kad kultūrinis tobulėjimas moko organizuoti, savo jautrumu paremta kritika tam, ką išgyvenome ar kuo gyvename, alternatyvos, prie kurių linkstame ir t.t.“.

Todėl Paslapties pasirinktas būdas mums pasiekti – faktas, įvykis, ne mūsų mintys ar mūsų jausmai – yra pats tinkamiausias žmogaus istorinei situacijai ir vienintelis, kuris gali nugalėti mūsų nutolinimą nuo Jo: „Kad būtų pažintas, Dievas įėjo į žmogaus gyvenimą kaip žmogus, žmogiška forma taip, kad žmogaus mintys, vaizduotė ir prisirišimas [mūsų žmogiškumas] buvo tarsi „užblokuoti“, patraukti Jo. Krikščioniškasis įvykis turi „susitikimo“ formą: žmogiškas susitikimas banalioje kiekvienos dienos tikrovėje“, sugebantis pritraukti visą mūsų prisirišimą ir laisvę. Krikščioniškasis įvykis nelaukia, kol žmogus pasikeis, nereikalauja pasirengimo, nekelia išankstinių sąlygų: jis įsiveržia ir įvyksta, kaip įsimylėjimas. Taigi, Jo esatis, būtent dėl savo išskirtinumo, t.y. unikalaus sugebėjimo atsakyti pirminiams širdies poreikiams, gali sužadinti tuos poreikius, pabrėžti jų svarbą, kuri dažnai palaidojama po storu nuosėdų sluoksniu, ir visiškai atverti žmogaus protą, patraukdama jo meilę. Esant atsakymui, klausimas išlaisvina visą savo pradinę, beribę gelmę. „Tai, kas būdinga susitikimo reiškiniui, yra kokybinis skirtingumas, pajuntamas gyvenimo skirtingumas. T.y. susitikimas yra susidūrimas su tokiu skirtingumu, kuris patraukia, nes atitinka širdį, todėl yra palyginamas bei įvertinamas protu, ir sužadina mylinčią laisvę“.

Būtent tai kun.Giussani vadina radikaliu religinio metodo pokyčiu: išskėlus hipotezė, „kad paslaptis įsiskverbė į žmogaus egzistenciją prakalbėdama į jį žmogiškomis sąvokomis, santykis žmogus–likimas daugiau nebebus paremtas vien žmogaus pastangomis, kaip statinys ar įsivaizdavimas, tyrinėjimu, nukreiptu į tolimą, mįslingą dalyką, įtampa laukiant kažko nesančio. Bus atvirksčiai – susidūrimas su kažkuo esančiu. Jei Dievas žmonijos istorijoje būtų parodęs savo ypatingą valią, būtų nužymėjęs kelią jam pasiekti, tai svarbiausia religinio reiškinių problema nebebūtų bandymas – o tai irgi rodo žmogaus didybę – „tartis esant“ dievu: visa problema glūdėtų vien laisvės, kurią priimi ar atmeti, geste“. Štai kas sudaro radikalų metodo pokytį: „Svarbiausia – nebe proto ir konstruktyvios valios, įtemptos vaizduotės, sudėtingo moralizmo pastangos, bet atpažinimo paprastumas; tai analogiška elgesiui žmogaus, kuris, matydamas ateinant draugą, jį atpažįsta tarp kitų ir su juo pasisveikina“.

Tai pažymi pažinimo nuotykių pradžia: „Kai sutinki savo gyvenime svarbų asmenį, visada yra akimirka, kai tai nujauti; kažkas mus verčia sutikti su neišvengiamo atpažinimo akivaizdybe: „tai jis“, „tai ji“. Bet tikrai tokio suvokimo pasikartojimui skiriamas dėmesys išpūdžiui teikia egzistencinį krūvį. Vadinasi, tikrai susigyvenimas su tokiu suvokimu leidžia jam vis stipriau ir giliau persmelkti mus, kol galų gale jis tampa tikrumu. [Pirmųjų mokinių] gyvenimas kartu [su Jėzumi] vis patvirtins tą išskirtinumą, tą kitoniškumą, kuris nuo pat pradžių juos persmelkė. Gyvenant drauge toks patvirtinimas tampa kur kas didingesnis“. Kuningui Giussani yra „tikra tiesa, kad, norint pažinti objektą, reikia erdvės ir laiko, juo labiau šio dėsnio negalima paneigti tada, kai objektas yra išskirtinis. Ir tie pirmieji, susidūrę su tuo unikalumu, irgi turėjo nueiti šitą kelią“.

Savo įprastu genialumu, kun.Giussani mums pateikia du labai vertingus metodinius siūlymus, kad pasiektume egzistencinį tikrumą dėl Paslapties, tapusios istorijos dalimi: pirmasis yra susijęs su faktu, kad aš „tuo labiau sugebu pasiekti tikrumą kito asmens atžvilgiu, kuo atidesnis esu jo gyvenimui, t.y. jo gyvenimu dalijuosi. Būtina darna su objektu, kurį norima pažinti, tai gyvas nusiteikimas, atsirandantis laikui bėgant ir gyvenant kartu. Pavyzdžiui, Evangelijoje: tai, kad tuo Žmogumi reikėjo pasitikėti,

suprato tik tas, kas sekė juo ir dalijosi jo gyvenimu, o ne ta minia žmonių, ėjusių pas jį tik dėl to, kad būtų išgydyti“. Antrasis elementas, į kurį kun.Giussani siūlo atsižvelgti, yra susijęs su faktu, kad „kuo labiau žmogus yra žmogus, tuo labiau jis iš nedaugelio ženklų sugeba pasiekti tikrumą kito atžvilgiu. Tai šiame veikale pabrėžia Rousselot: „Kuo protas yra guvesnis ir skvarbesnis, tuo labiau jam užtenka kad ir menko ženklo, tvirtai įsitikinus, padaryti kokią nors išvadą. [...] Tai dėl to ta nenuginčijama tradicija, kylanti iš pačios Evangelijos, aukština tuos, kuriems nereikia stebuklų, kad tikėtų. Jie aukštinami visiškai ne už tai, kad patikėjo, neturėdami pagrindo: tai būtų peiktina; bet juose ryškėja iš tikrųjų apšviesta dvasia, iš menkausio ženklo sugebanti suvokti didelę tiesą“. Ir šiam kad ir menkausiam ženklui suprasti, nors žmogus tam tikru pamatiniu lygiu tą supratimą turi iš prigimties, kad išgyventų, reikia laiko ir erdvės, kad jis pamažu tobulėtų. Būtent šios dovanos reikia, kad būtų suprastas „Jėzaus iššūkis“. Ženklų, susijusių su jo asmeniu, daugėjimas, skatina daryti pagrįstą išvadą, kad Juo galiu pasitikėti“. Būtent ženklai, pasirodę gyvenant kartu su Juo, privertė iškilti klausimą: „Kas Jis yra?“. Į šį klausimą nesugebėjo rasti tinkamesnio atsakymo nei tas, kurį Jis pats pasiūlė.

Ši paskutinė pastaba – tarsi įvadas į plačią tikėjimo temą. Būtent „to, kas liko nustebintas krikščioniško įvykio, jį atpažįsta ir jam paklūsta, pozicija vadinama „tikėjimu“. Pozicija, kurią priimame susidūrę su Kristaus įvykiu, yra tokia pat kaip Zachiejaus, susidūrus su tuo Žmogumi, sustojusiu po medžiu, į kurį jis buvo įsilipęs, ir jam pasakiusiu: „Greit lipk žemyn, apsilankysiu tavo namuose“ [įsivaizduokite, kaip jis turėjo jaustis dėl tokio žvilgsnio]. Tokia pat pozicija buvo ir našlės, kai mirė jos vienturtis sūnus, kuriai Jėzus pasakė [taip švelniai, kaip Jis į ją žvelgė] tokius žodžius, kurie mums atrodytų visiškai nelogiški: „Moterie, neverk!“ – absurdas, išties sakyti motinai, kurios vienturtis sūnus mirė: „Moterie, neverk!“. Jie, kaip ir mes, patyrė kažką, kas visiškai nesutampa su mūsų įsivaidavimu ir tuo pat metu visiškai atitinka giliausius mūsų asmens lūkesčius. Būti nuoširdiems, kad pripažintume, paprastiems, kad priimtume, ir mylintiems, kad prisirištume prie tokios Esaties: štai kas yra tikėjimas. Tikėjimas iš esmės yra Esaties skirtingumo atpažinimas, išskirtinės, dieviškos Esaties

atpažinimas. Išskirtinumas paprastai neįvyksta, todėl, kai įvyksta, gali pasakyti: „Tai visiškai kitoks dalykas! Susidūriau su nežmogiška galia!“. Kažin kiek kartų samarietė troško tokio elgesio kaip Kristaus tą akimirką [ir kaip nesąmoningai jo ieškojo visuose vyruose, kuriuos turėjo], niekada to nepastebėdama; kai tai įvyko, ji iškart atpažino“.

Šitaip suvokiamas tikėjimas neturi nieko bendro su „tikėjimu“, svetimu žmogui: jis nurodo pažinimo kelią, į kurį turi įsitraukti protas, prisirišimas ir laisvė, kai susiduria su niekam neprilygstančiu faktu! Todėl „tikėjimas priklauso įvykiui, nes būdamas *mylintis* išskirtinės esaties *pripažinimas*, yra dovana, malonė. Kristus, atiduodamas man save per dabarties įvykį, atgaivina manyje sugebėjimą Jį pastebėti ir atpažinti Jo išskirtinumą. Tuomet mano laisvė priima tą įvykį, sutinka jį pripažinti“.

Tačiau kaip žinoti, ar tai, kam paklūsta tikėjimas, yra tikra, realu?

4. Naujas žmogiškumas – krikščioniško tikėjimo patvirtinimas

Kas atsitinka, kai man įvyksta krikščioniškas įvykis? Pražysta žmogiškumas: „Krikščionybė yra įvykis, su kuriuo žmogus susiduria ir kurį atranda kaip „bendrakraujį“, tai faktas, kuris atskleidžia „aš“ jam pačiam“. „Kai sutikau Kristų, supratau, kad esu žmogus“. Šis romėnų retorikos Mario Vittorino sakinytis puikiai atskleidžia tai, kas atsitinka, kai tikėjimas tampa tikra patirtimi. Toks žmogiškumo išaukštinimas yra krikščioniško tikėjimo pagrindas.

Atpažintas Kristaus įvykis (tikėjimas) leidžia viską išgyventi kitaip. Būtent toks naujas, „ardantis ir stebinantis“ būdas išgyventi kasdienybę tampa įvykusio susitikimo tikrumo patvirtinimu: Kristus iškelia protą, Kristus iškelia meilę, Kristus iškelia laisvę! „Kuo pagrįstas tikėjimas? Tikėjimas pagrįstas tuo, kad išpildo mano žmogiškumą ir jo poreikius, keičia į gera, leidžia eiti mano žmogiškumui“, pakelia mano žmogiškumą. Kas netrokšta sau tokio pakilimo?

Dalyvaujame kartu šiame nuotykyje, kad vieni kitus palaikytume. Kad patirtis, į kurią įsitraukėme, nesuakmenėtų į doktriną, mūsų palaikymas šiomet negali remtis kitokia logika nei liudijimas. Tačiau tai nepakeičia visiškai ir pabrėžtinai asmeninio lygmens: į krikščionybės iššūkį galiu atsakyti tik aš priešais Viešpatį. Krikščionybė,

primygtinai kartoja kun.Giussani, „iškyla bendruomenėje, bet galiausiai viskas priklauso nuo žmogaus laisvės“. „Pagrindinis klausimas yra tikrasis asmens tikėjimas. Todėl kaip pasekmė, vienintelė ir tikrai dramatiška problema yra asmeninis tikėjimas, tikėjimas kaip atsakymas žmogiškajam nuotykiui; tai yra vienintelė ir tikrai dramatiška kiekvienos dienos ir kiekvienos valandos problema, nes tikėjimas yra iššūkis laisvei; nėra nieko taip duota, taip dovanota, kaip tikėjimas, tačiau jis visiškai nėra mechaniškas“.

Kristaus iniciatyva mūsų gyvenime, Jo įvykis pažadina ir pareikalauja mūsų laisvės, jai meta neregėtą iššūkį pačioje pradžioje ir kiekvieną ėjimo akimirką. Kun.Giussani labai aiškiai sako: „Jėzus Kristus į pasaulį atėjo ne dėl to, kad už žmogų atliktų jo darbą, atstotų žmogaus laisvę arba kad panaikintų žmogaus išbandymus – esminę laisvės sąlygą. Jis atėjo į pasaulį grąžinti žmogaus prie visų klausimų esmės, prie jo esminės struktūros ir tikros jo padėties. Iš tiesų visos problemos, kurias gyvenimo išbandymai šaukia žmogų išspręsti, užuot sprendžiamos, darosi dar sudėtingesnės, jei neišsaugomos esminės vertybės. Jėzus Kristus atėjo grąžinti žmogaus į tikrą *religiumą*, be kurio kiekvienas siekis išspręsti problemą yra melas. Dalykų prasmės pažinimo problema (tiesa), dalykų panaudojimo problema (darbas), visiško sąmoningumo problema (meilė), žmonių sugyvenimo problema (visuomenė ir politika) nėra teisingai iškeltos ir todėl kuria vis didesnę sumaištį atskiro žmogaus bei visos žmonijos istorijoje tiek, kiek jos nesiremia religiumu bandant rasti savo sprendimą („Kas seka mane, turės amžinąjį gyvenimą ir šimteriopai danguje“): turėti šimteriopai meilės, supratimo ir laisvės yra tikėjimo pagrindas dabartyje, nugalintis bet kokią neatitikimą tarp Kristaus dieviškumo ir mano žmogiškumo, tarp mano širdies ir Kristaus.

Tokiu būdu Kristus leidžiasi tikrinamas mūsų širdies: neprašo patikėti juo „iš anksto“. Todėl „krikščionybės iššūkis“ yra įspūdingiausias iššūkis, koks tik gali būti mestas žmogui, nes išjudina visus turimus resursus: protą, meilę ir laisvę, kad įsitikintų. Niekas negali užimti mūsų vietos, net ir Kristus taip nepadarė: „Tikėjimas negali sukčiauti, negali tau pasakyti: „Yra šitaip“ ir gauti visišką tavo pritarimą už dyką. Ne! Tikėjimas negali sukčiauti, nes jis vienaip ar kitaip susijęs su tavo patirtimi: tarsi jis būtų

iškviečiamas į teismą, kur tu esi teisėjas pagal savo patirtį. Tačiau tu taip pat negali sukčiauti, nes kad galėtum spręsti, turi juo pasinaudoti, kad pamatytum, ar keičia tavo gyvenimą, turi rimtai jį gyventi; nekalbama apie tikėjimą, kaip jį supranti tu, bet apie tokį tikėjimą, koks tau buvo perduotas, autentišką tikėjimą. Todėl tikėjimo sąvoka yra tiesiogiai susijusi su dienos valandomis, su įprasta mūsų gyvenimo tvarka. Jei tu įsimylėdamas merginą arba daug kartų išgyvendamas įsimylėjamą niekada nepajutai, kaip tikėjimas keičia tą santykį, niekada nepagavai savęs sakant „Tik pažvelk, kaip tikėjimas, nušviesdamas mano pastangas kurti šitą ryšį, jį keičia, jį keičia į gera!“; jei niekada nieko panašaus nepasakei (o vietoj merginos galite naudoti bet kokį kitą dalyką: tėvą, motiną, mokslą, darbą, aplinkybes ir t.t.), jei niekada negalėjai pasakyti: „Pažvelk, kokį žmogišką mano gyvenimą padaro tikėjimas“, jei niekada negalėjai šitaip pasakyti, tikėjimas niekada netaps tikrumu, niekada nebus konstruktyvus, nieko nesukurs, nes nepalietė tavo vidaus“.

Prieš metus, pristatant knygą „Religinis jausmas“, pasiūlėme išgyventi religinį jausmą kaip tikėjimo patikrinimą, bandydami atsakyti kun.Giussani nerimui: „Mus, krikščionis, modernus klimatas atitraukė ne tiesiogiai nuo krikščioniškų formulių, ne tiesiogiai nuo krikščioniškų ritualų, ne tiesiogiai nuo krikščioniško dekalogo įstatymų. Mus atitraukė nuo žmogiškumo pagrindo, religinio jausmo. Mūsų tikėjimas nebėra religingumas. Mūsų tikėjimas nebeatsako religiniam jausmui, kaip turėtų; t.y. mūsų tikėjimas nebėra sąmoningas, nėra pagrįstas“.

Šiandien lygiai taip pat siūlome laikytis tos pačios – tikrinimo perspektyvos imantis knygos „Krikščionybės iššūkio ištakos“. Ką tai reiškia? Kas patvirtina, kad Kristus kaip dabarties įvykis, įėjo į mūsų gyvenimą? Išsipildantis žmogiškumas, kaip sakėme, šimteriopai proto, meilės ir laisvės - šitai išlieka pagrindinis ir neatšaukiamas tikėjimo pagrįstumo, krikščioniško pasiūlymo tiesos patvirtinimas, jo įtikimumo įrodymas. Tačiau tokio patvirtinimo esmė yra per pasikeitimą išaugantis pats tikėjimas, meilės kupinas Jo esaties atpažinimas. „Tavo esatis yra vertingesnė už gyvenimą“. Leistis vėl Jo ieškoti, kaip dešimtajam raupsuotuoju, yra vertingiau už pagijimą; būti išrinktajam, kaip mokiniams, yra vertingiau už pasisekimą! Patvirtinimo viršūnė yra

gimstantis laukimas, meilės kupinas pažinimas, kuris auga kartu su atitikimo patirtimi, tai toks meilės ryšys, kuris apima visus kitus meilės ryšius.

Patyrus šimteriopai, užvaldo gilėjantis ryšys su Kristumi: familiarumas, bandymas Jį pagauti, atpažinimo paprastumas („Juk tai – Viešpats!“, sakė šventas Jonas). Giliausias pasikeitimas yra pats tikėjimas. Nuolat, kasdien susitinkant su tikrąja Jo esatimi, mūsų prašymas, mūsų begalinis troškulys randa atsakymą ir tuo pačiu metu iškeliamas, praplėčiamas, todėl tampa dar paprasčiau, tam tikra prasme „neišvengiama“ atpažinti Jį kaip vienintelį, galintį atsakyti. Tik šitaip gali būti galutinai nugalėtas širdies atitolimas nuo Kristaus.

Šių metų kelio prasmė galėtų būti apibendrinta šventojo Pauliaus sakiniu: „Aš nesakau, kad jau esu šitai gavęs ar tapęs tobulas, bet vejuosi norėdamas pagauti, nes jau esu Kristaus Jėzaus pagautas“. Kiekvienas iš mūsų yra pagautas Kristaus. Kuo labiau esame pagauti, tuo labiau vejamės norėdami pagauti Jį iš naujo. Juk labiausiai siekiame net ne pasikeitimo, t.y. to, kaip mes suprantame šimteriopai, bet Jo esaties, santykio su Juo, kaip būna kiekviename žmogiškame meilės santykiyje: niekas taip nedžiugina, kaip mylimo žmogaus esatis. Tai gali duoti pasauliui nesumenkinamą žmogų, nepasitenkinantį „tarpiniais“ tikslais, jokių pagijimų ar pasisekimu, nuolat besivejantį, patrauktą Jo esaties, todėl laisvą istorijos veikėją, ryžtingą sugriautų namų atstatytoją. Tai taps mūsų indėliu į visuomenę.

Mūsų augimui kun.Giussani visuomet siūlė gestą, apibendrinantį visą krikščioniškojo įvykio turinį: Viešpaties angelo maldą. Prašykime, kad tai mums įvyktų vis stipriau kaskart, kai ją melsimės. Tai bus aiškus mūsų ėjimo ženklas.

Viešpaties angelas

Dėkoju visiems, kad klausėte ir dalyvavote.